

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Muzeum Pomorskiej Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polak
87-100 Toruń, ul. Podmurza 93, tel. 0048 56 65 22 186
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl

poprzedni nr M-850/1579

W 115
W

Rodzina ~~Kozłowski~~ Kozianowskich
z Torunia

pora Pom.
"Odra"
Ywaniski Eugeniusz
ps. "Cień", "Janowski"
"Iwiny"
M-880/1579 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Jwański Eugeniusz

Pom. 880/1579

poza Pom. "Odra"

I./1. Relacja k. 9 s. 1-9

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora k. 9 s. 1-9

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja

1) bieżąca k. 1 s. 1

2) koresp. z czasów okupacji k. 4 s. 1-4

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 2

VI. Fotografie dwie ilustrowane

1/1. Relacja - Gwański Eugeniusz

1. Objasnienia do życiorysu Gwańskiego
E. B., mpis z maja 1996 k. 6 s. 1-6
2. Życiorys własny E. B. Gwańskiego,
mpis - data wpływu 9.07.1996 k. 3 s. 7-9

Addendum do Curriculum Vitae

I. **Nazwisko, imiona, pseudonimy, data i miejsce urodzenia** jak podane w Curriculum Vitae, str. 1.

Rodzice: Ojciec: Teofil Iwański, ur. 1879 wieś Długosiodło, Ostrów Mazowiecka, zmarł w Toruniu 1954. Matka: Anna Maria née Babiarsz ur. 1884, Łańcut. Zmarła w Toruniu 1943 na skutek warunków wojennych. Ponieważ oboje rodzice zmarli dalszych informacji mogą podać żyjące 2 córki i syn.

II. **Wykształcenie** jak podane w Curriculum Vitae. Jako oficer zawodowy t.zn. Służby Stałej, pełna dokumentacja była w Ministerstwie Spraw Wojskowych, w etatach jednostek wojskowych i w ewidencji niemieckich obozów oficerów-jeńców wojennych, wykazane również w Curriculum Vitae.

Dodatkowo: Str. 140, Księgi Pamiątkowej wydanej drukiem w Londynie podaje:

"Iwański Eugeniusz, Bronisław - dowódca 2 komp. 37 p.p."

Kilkakrotnie wymieniony w książce P. A. Kukuły "Piechurzy Kutnowskiego Pułku", jak i w niektórych publikacjach niemieckich.

Księga Międzynarodowego Czerwonego Krzyża również rejestruje jako oficera-jeńca wojennego. Kopia w Instytucie Sikorskiego w Londynie. Kopia dyplomu (patentu) promocji na oficera zawodowego vide Załącznik 1.

III. **Udział w operacjach 1939r.** jak podane w Curriculum Vitae, t.zn. od mobilizacji alarmowej w marcu 39 r. jako dowódca kompanii, a w bitwie nad Bzurą dowódca batalionu. Ranny w drugiej bitwie nad Bzurą dostaje się do niewoli niemieckiej, Świadkowie: Szef własnej kompanii St. Sierżant W. Rajko i ppłk S. Kurcz, dca pułku jak i jednostka niemieckiej 19 DP meldują poległ na polu walki ("im Krieg gefallen").

Bitwa nad Bzurą była jedyną bitwą w kampanii wrześniowej w której brały udział 2 polskie armie i 2 armie niemieckie wraz z flotą powietrzną (Luftflotte) t.zn. duże jednostki. Była to bitwa przeciwnatarcia w kierunku na Łódź. Umożliwiła oddziałom polskim przebicie się do Puszczy Kampinoskiej i Warszawy.

Pobył w niewoli niemieckiej w obozach oficerskich pod rejestracją Kr. gef. Offz. Lag. IIA (Nr 875). Niemiecki znaczek tożsamościowy (blaszka metalowa) i polski (również blaszka) w posiadaniu własnym.

Dowód "zabity na polu bitwy" potwierdzony przez naoczego świadka, st. sierż. Rajko datowany 14.3.40- w załączniku 2.

Odbitka niemieckiej tożsamości- Załącznik 3. Oświadczenie niemieckiego Komendanta obozu (Oflag IIA) wydane na żądanie władz cywilnych (Gestapo)- Załącznik 4, potwierdza niemożliwość zwolnienia z obozu jenieckiego.

L
1/1/2

IV. **W obozach jeńców wojennych** były często stosowane represje, przeważnie po ucieczkach z obozów i również w związku z sytuacją na frontach. Istniała propozycja Himmlera pozbawienia "statusu jeńca wojennego" oficerów polskich i przekazania do obozów koncentracyjnych. Nie doszło do skutku z powodów dyplomatycznych i rozwoju wypadków wojennych.

Po inwazji w 1944r. Niemcy mieli nas zakuć "w łańcuchy" za sabotaże etc.

Prawie przez całą niewolę brałem udział w tajnym nauczaniu, pomocy krewnym w kraju (przesyłka niemieckich pieniędzy) i kontaktach w obozach koncentracyjnych K. L. Auschwitz, Gusen Oberdonau i innych.

Matka zmarła w 1943 na skutek głodu i wycieńczenia. Ojciec był prześladowany. Kilku kolegów zginęło podczas uciezek z Obozów. Między innymi: Żytnicki Stefan, zastrzelony 180 m "za drutami" oflagu. Iwański Franciszek Edward zginął w obozie Gross Born, również przy próbie uciezki (nie krewny). Wymieniłem tylko kilku. Było ich o wiele więcej, zależnie od obozu.

V. 1 **Działalność konspiracyjna** jest poświadczona wraz z pseudonimami przez Dowódcę Żandarmerii, kpt. dr W. Wierzbickiego, Załącznik 5.

Również legitymacja Związku b. Jeńców Wojennych z Niewoli Niemieckiej nr. 21, potwierdza udział w Polskiej Tajnej Organizacji Wojskowej (Załącznik 6) i Tajnym Nauczaniu. Kopia listu obozu K. L. Auschwitz podaje kontakty konspiracyjne (zaszyfrowane) z tym obozem. Załącznik 7. Dalszy kontakt konspiracyjny był utrzymywany z K. L. Gusen w przygotowaniu wspólnej akcji bojowej w wypadku nagłego likwidowania i zabijania jeńców w obozach. Załącznik 8.

V. 2 **Akcje konspiracyjne** zaczęły się już jesienią 1939r. w Oflag IIA, Prenzlau, gdzie głównym zadaniem było ustanowienie kontaktów poza obozem z polskimi robotnikami i niemieckimi sympatykami, przeważnie komunistami wrogo ustosunkowanymi do reżimu hitlerowskiego. Dalej, obserwacja niemieckiego wywiadu "Abwehr" operującego w obozie i oficjalnego tłumacza dla Komendanta niemieckiego, Dr. Wirth Sonderfuhrera, mówiącego po polsku.

V. 3 Formalne zorganizowanie komórek konspiracyjnych przez Komendę Główną AK nastąpiło w połowie 1940r. pod pseudonimem "Iko".

Zadaniem było informowanie o akcji podziemia w kraju, przygotowanie jeńców do odtworzenia sił zbrojnych, samoobrony, wykorzystanie szeregowych przebywających poza obozami i robotników do dywersji.

Oflagi były nazywane "kurnikami", a stalagi "gołębnikami". Łączność między KG AK i "kurnikami" utrzymywała młoda pani o pseudonimie "Anka", "Basia", lub "Jacek".

Głównym zajęciem moim po nawiązaniu kontaktu z KG AK było

2 3/11/3
przekazywanie wiadomości i informowanie kolegów o sytuacjach na frontach.

Dzięki znajomości języka niemieckiego informacje były otrzymywane również z kontaktów poza obozem, z niemieckiego radia i tajnych odbiorników.

W Neubrandenburgu, oflag II/E/K utrzymywałem tajne kontakty z szpitalem jenieckim, gdzie byli leczeni angielscy lotnicy zestrzeleni w czasie nalotów na Niemcy. W pobliżu znajdował się obóz jeńców rosyjskich, około 60000. Wielu z nich zmarło na skutek głodu, chorób i złego traktowania. Umierali "jak muchy".

Pod pozorem wykładów filozoficznych przekazywałem kolegom w obozach wiadomości z kraju, dostarczane komórką korespondencyjną przez "Iko" szyfrem.

Starszym Obozu, Oflag II E, Neubrandenburg i komendantem konspiracyjnym był płk. dypl. dr. Ignacy Izdebski. Po połączeniu obozów w styczniu 1944r. w Oflag IID Gross-Born, KG AK mianowała komendantem konspiracyjnym płk. dypl. Witolda J. Dzierżykraj-Morawskiego (były attache wojskowy w Berlinie), a jego zastępcą płk. dypl. Ignacego Izdebskiego. Szefem sztabu był ppłk. dypl. Stefan Mossor, a po jego rezygnacji ppłk. dypl. Aleksander Aleksandrowicz.

Organizacja oddziałów konspiracyjnych była oparta o bataliony: "A" szturmowy; "B" również szturmowy. Poza tym były grupy: lotnicza, łączności, saperów i artylerii. Dowódcy tych oddziałów byli przeważnie z danej broni. np. batalion "A" - mjr. dypl. O. Dunin Borkowski.

Przyjęto zasadę systemu piątkowego i pseudonimy, które w obozie były mało używane. To w przewidywaniu akcji na zewnątrz. Stany kompanii wynosiły około 180 żołnierzy, plutonów około 60.

Zadania były następujące: obserwacja załóg niemieckich, ich uzbrojenie, posterunki, magazyny i patrole. Dalej: przygotowania przejść przez druty (saperzy), przejścia do działañ bojowych, ucieczek w razie bombardowania lub likwidacji obozu przez Niemców., opanowanie paniki wśród niewtajemniczonych, przygotowania do odbioru zrzutów broni lub żołnierzy, studiowanie okolicznego terenu, a zwłaszcza koszar niemieckich, odległych o około 4 km.

Kontakty między oflagami i batalionem "Odra" utrzymywałem ja i kilku kolegów znających dobrze język niemiecki. "Odra" była IV oddziałem bydgoskiego Okręgu AK "Reich" i miała symbol "T-103". "Odra" przeprowadzała dywersję na Pomorzu i pomagała zbiegłym z obozów lub przymusowym robotnikom. Naszym zadaniem było wziąć udział czynny w ruchu zbrojnym lub powstaniu w okolicach. W organizacji "Odra" byli agenci lub konfidenci Gestapo, jak również Niemcy pracujący dla nas: Feldfebel Heim.

Konspiracją i przygotowaniem do zbrojnej akcji kierował płk. dypl. W. Morawski wraz w łączności z "Odrą" i zbrojnym podziemiem w kraju. Na skutek zdrady przez agenta Gestapo (W. Świętochowski) on i inni oficerowie

3/1/4

podejrzani o kontakty (Żywirski, Kreutzinger, Wandycz, Paprzycki) z Batalionu "Odra" zostali aresztowani.

V.4 **Moja osobista służba** jako oficera zawodowego była kontynuowana przez cały pobyt w obozach w tajnym nauczaniu, przeszkoleniach, wyższych kursach naukowo-technicznych. Adresy konspiracyjne były utrzymywane przez komórki łącznikowe z krajem i kontakty poza obozowe, przeważnie ze szpitalami jenieckimi różnych narodowości.

Odznaczenia i awanse jak podane w Curriculum Vitae.

V.5 **Aresztowania grupy dowódców konspiracyjnych** (płk. dypl. Morawski i inni) jak podane wyżej.

Po pozbawieniu ich (5) statusu jeńca wojennego, więzieniach i torturach, przeniesieni do K. L. Mauthausen, Politische Abteilung. W listopadzie 1944r. zostali straceni tam i spaleni w krematorium obozowym.

Po tych wydarzeniach, a zwłaszcza po powstaniu warszawskim i przybyciu pod koniec października transportu 350 oficerów (z powstania) i ogólnej sytuacji wojennej nasza konspiracja uległa reorganizacji i istniała do ewakuacji obozu 18 stycznia 1945r. "Odra" przestała istnieć. Kontakty z "Iko" również, choć łączniczka "Anka" po powstaniu, ranna, dostała się do Krakowa, gdzie uruchomiła centralę. Łączności już nie mieliśmy.

Odtąd podlegaliśmy rozkazom naczelnego wodza na Zachodzie. Nadal jednak brałem udział w organizowaniu grup bojowych, ogłaszaniu komunikatów z odbiorników radiowych, które nadal pracowały.

W czasie marszu ewakuacyjnego na zachód trwającego ponad 2 miesiące, w zimie, od 18.1.45 do 28.3.45 brałem udział w sabotażach gospodarki niemieckiej. Możliwe to było na skutek rozluźnienia dyscypliny niemieckiej eskorty i zbliżającego się frontu rosyjskiego.

Sabotaże obejmowały kradzież żywności, niszczenie sprzętu wojskowego, niestrzeżonego wówczas należycie, n.p. w Rosenhagen i Wulkenzin zniszczyliśmy kilka samolotów myśliwskich "Messerschmitt 109": zaparkowanych na pobliskim lotnisku z powodu braku paliwa. Akcje takie były przeprowadzane wspólnie z Polakami "na okolicznych robotach przymusowych". Inną akcją było zniszczenie sprzętu przeciwlotniczego np. w Lu bbendorf w czasie dziennego nalotu bombowców amerykańskich i powstał

Sabotaże wojenne były karane na miejscu przez rozstrzelanie lub wieszanie na ulicznych lampach, nie wyłączając Niemców cywilnych., czy w mundurach, a nawet niemieckich oficerów np. w Grabnitz.

Często byliśmy ostrzeliwani przez rosyjskie MIGi lub artylerię pobliskiego frontu. Niemieckie oddziały frontowe zmuszały nas do doraźnej pomocy, np. wyciąganie pojazdów ze śniegu w Kurow bei Stettin lub pchanie zamarzniętych

5
1/1/5

motorów. W marszu ewakuacyjnym spotykaliśmy Polaków, różnonarodowościowe kolumny więźniów obozów koncentracyjnych włącznie z kobietami.

Ucieczki i ich próby również jak wyżej, głównie w Neubrandenburg i Gross Born. Brałem w nich czynny udział. Szereg kolegów zginęło podczas tych ucieczek. Sam byłem dyscyplinarnie karany aresztem za posiadanie nielegalnych dokumentów i ubrania cywilnego.

VI. Członkowie rodziny. Siostra Anastazja utrzymywała kontakt z angielskimi jeńcami wojennymi w Toruniu i pomagała im przez cały czas pobytu ich w obozie. Pomagała mi również w moich obozach. Utrzymywała kontakt z osobami w Toruniu, które miały powiązania konspiracyjne. Ojciec był prześladowany przez lokalnych Niemców. Brat Emilian jako młody chłopak był wywieziony na przymusowe roboty rolnicze do Niemiec. Obie siostry, Anastazja i Anna Maria jako nieletnie dziewczynki zmuszone zostały do prac fortyfikacyjnych, co zrujnowało ich zdrowie.

VII. Okres pookupacyjny. Jak podałem w Curriculum Vitae po uwolnieniu z obozu jeniecko-koncentracyjnego przez 2 Armię Brytyjską (marsz. Montgomery) pracowałem przez 5 lat (1945-50) jako oficer łącznikowy i członek Rządu wojskowego (Military Government) oraz Komisji Kontrolnej na Niemcy i Austrię BAOR- CCG (BE) - w strefie okupacyjnej brytyjskiej.

W czasie tej pracy, często pomagałem licznym Polakom w obozach DP.s.

W sprawach organizacyjnych, osobistych i kryminalnych głównym moim zadaniem było badanie niemieckich przestępców wojennych (denacyfikacja) i udział w konferencjach z oficerami rosyjskimi, ich strefy okupacyjnej w Berlinie, Hamburgu, Helmstedt, Braunschweig i innych miejscowościach. Również pośrednictwo i pomoc językowo-merytoryczna okupacyjnym jednostkom brytyjskiej Armii BAOR.

Od 1950r. przeniesiony do Anglii, ukończyłem City of London College z dyplomami jako pełne studia. Po otrzymaniu pracy na Kolejach Brytyjskich (British Railways) pracowałem do emerytury w 1980r. jako finansowy "assistant" w głównej dyrekcji Kings Cross.

Po emeryturze nadal pracuję społecznie do dziś, jak podane w Curriculum Vitae.

VIII. Dokumentacja (fotokopie):

1. Patent (Dyplom) Oficerski nadany przez Prezydenta RP.
2. List naocznego świadka z 14.3.1940r. o śmierci na polu bitwy.
3. Fotografia ewidencyjna, niemiecka z Oflag II A.
4. ✓ Niemieckie poświadczenie z Oflag II A.
5. Zaświadczenie Dowódcy Żandarmerii.

- 1/1/6
6. Legitymacja Związku b. Jeńców Wojennych.
  7. K.L. Auschwitz korespondencja konspiracyjna.
  8. K.L. Gusen korespondencja konspiracyjna.
  9. Zdjęcie oficerskie po promocji.
  10. Stwierdzenie Dowódcy Pułku z Ośrodka PWX
  11. Awans na majora.
  12. Angielskie zaświadczenie 30 korpusu BAOR.
  13. List Konsula Generalnego RP o dekoracji przez Ambasadora RP Krzyżami AK , Oświęcimskim etc. nadanymi przez prezydenta RP za działalność konspiracyjną.
  14. Wyciąg z listy b. Jeńców Wojennych Brytyjskiego Czerwonego Krzyża.

✓ Dalsze dokumenty mogą być dostarczone na żądanie.

Maj 1996r.

Wpłynęło dnia 9.7.96
Lp. 915/A/96

CURRICULUM VITAE

Eugeniusz, Bronisław IWAŃSKI major służby stałej Wojska Polskiego w stanie spoczynku, ur. 8 października 1914r. Skawa/Rabka, pow. Myślinice, woj. Krakowskie (wówczas Galicja, część imperium Austro-Węgierskiego).

Pseudonimy: "CIERNŃ", "JANOWSKI", "GEN", "IRVING".

Odznaczenia: - Polskie: Krzyże:

1. Kampanii Wrześniowej
2. A.K.
3. Oświęcimski
4. Zasługi - Złoty i Srebrny

Medale:

1. Wojska Polskiego
2. Wojny Obronnej

Brytyjskie:

39/45 Star, Germany Star, Defence Medal; 39/45 War Medal.

W roku 1933 kończy 8-letnie gimnazjum klasyczne w Toruniu świadectwem maturalnym z wyróżnieniem.

Po maturze studiuje w Wyższej Szkole Nauk Politycznych w Warszawie.

1934r. po egzaminie konkurencyjnym przyjęty do Szkoły Oficerskiej, t.zn. Szkoły Podchorążych Piechoty z kursem Unitarnym w Róźnie nad Narwią i w Komorowie/Ostrów Mazowiecka.

Trzyletnią Szkołę Oficerską kończy w 1937r. z Patentem (Dyplomem) i nominacją na oficera służby stałej (zawodowego) przez prezydenta R.P. Ignacego Mościckiego.

W tej samej Szkole Oficerskiej kończy kursy: spadochronowy (z desantem), narciarski (instruktor) i szybowcowy.

Po nominacji oficerskiej zostaje przydzielony do 37 Łęczyckiego p.p. im. ks. Józefa Poniatowskiego w Kutnie (26 DP.).

W zimie 1938r. bierze udział z odwodu Naczelnego Wodza w specjalnej operacji na pełnym etacie wojennym między Stanisławowem a Kołomyją.

W marcu 1939r. jako dowódca bojowy 2-giej kompanii ps. "Brzoza", 37 p.p. z całą 26 DP. zostaje przeniesiony w mobilizacji alarmowej, na pełnym etacie wojennym na zachodnią granicę w rejon Wągrowa i Żnina.

W składzie Armii "Pomorze" kontynuuje wyznaczone operacje wojskowe.

Do wybuchu wojny 1.9.39r. godz. 4.45 bierze udział we wszystkich operacjach wojennych od zachodniej granicy do bitwy nad Bzurą jako bojowy dowódca kompanii i batalionu.

W dwukrotnych przeciwnatarciach na pozycje niemieckie 1 Dyw. Panc. Niem. i 19 D.P. Niem. między Łowiczem a Sochaczewem w ogólnym kierunku na Łódź zostaje ranny nad Bzurą w walce na bagnety pod Kozłowem Szlacheckim.

Ranny dostaje się do niewoli niemieckiej (19 DP.niem.), honorowany przez Niemców za bohaterską walkę (mjr niem. Grube).

Bitwa nad Bzurą między 2-ma armiami polskimi i 2-ma armiami niemieckimi, wraz z flotą powietrzną (Luftflotte) umożliwia przebicie się resztek polskich oddziałów do Puszczy Kampinowskiej i Warszawy.

3 1/11/8

Meldowany przez naocznych świadków, włącznie z szefem własnej kompanii st.sierż.W. Rajko w Warszawie, jako poległy nad Bzurą.

Na skutek pomieszania dokumentów z zabitym nad Bzurą kapralem poczty d-cy kompanii, meldowany przez Niemców do Czerwonego Krzyża "zabity na Bzura" (Im Krieg gefallen).

W niewoli niemieckiej przebywa w obozach oficerów jeńców wojennych Offlag: Sagan, Prenzlau, Neubrandenburg, Colditz, Gross Born i Sanbostel (włącznie z obozem koncentracyjnym), Nr.ew. niem. Offlag IIA, 875.

Podejrzany przez gestapo o udział w zwalczaniu dywersji niemieckiej między Inowrocławiem a Bydgoszczą (Bromberg Blut Sontag) nie zostaje rozszyfrowany. Gestapo przyjęło wersję świadków o śmierci na polu bitwy.

W niewoli (Offlagach) bierze udział w tajnym nauczaniu i tajnej organizacji wojskowej - "Odra". - T.103 i ucieczkach z niewoli (Gestapo Suchliste Nr 9 - list gończy Nr 9).

*nie oznaczono
poległego
nad Bzurą*

Grupa oficerów kolegów z tajnej organizacji wojskowej z d-cą płk pypl.(gen.) W.J. Morawskim zdradzeni, zginęli w Mauthausen K.Z.

Również szereg kolegów zginęło w ucieczkach z obozów, włącznie z imiennikiem (nie krewny) Fr. Edward Iwański (Gross Born).

W kwietniu 1943r. OKW Wehrmacht wyznaczyło delegację oficerów z kilku oflagów i przetransportowało samolotem (JU.52) via Berlin, Warszawa, Smoleńsk do Katynia(odkopanych grobów).

Wśród delegacji z mojego obozu Offlag IIE Neubrandenburg byli 2-aj moi koledzy : ppłk dypl.(gen.) S. Mossor i kpt St. Cylkowski.

Po powrocie z Katynia ppłk dypl. Mossor złożył raport o mordzie, jako naoczny świadek. Ten raport dotarł parę miesięcy później do Londynu.

Zatem już w kwietniu 1943r. znałem prawdę o Katyniu z ust kolegów, naocznych świadków.

Zimą 1945r. (styczeń-marzec) przeżywa 2-wu miesięczny marsz ewakuacyjny, około 1000 km. od Gross Born do Sandbostel koło Bremen, między cofającymi się armiami niemieckimi, a nacierającymi armiami rosyjskimi.

Pod koniec kwietnia tego roku zostaje uwolniony z niewoli przez Gwardię Grenadierów II Armii Bryt., marsz. Montgomery.

Wkrótce po zwolnieniu zostaje przyjęty jako oficer łącznikowy i do specjalnych zleceń , przez 30 Korpus Bryt. Armii Okupacyjnej (BAOR).

Jako oficer i członek Rządu Wojskowego (Military Government BAOR) i Komisji Kontrolnej na Niemcy i Austrię (CCG.BE), bierze udział w konferencjach i spotkaniach z oficerami strefy okupacyjnej rosyjskiej na linii demarkacyjnej jak i w Berlinie, Hamburgu, Helmstedt etc. do 1950r.

W tym samym czasie, również jako delegat Rządu Wojskowego bierze udział w denacyfikacji przestępców wojennych, a jako obserwator w procesie załogi niemieckich łodzi podwodnych w Hamburgu (Curio Haus).

Na skutek zmian politycznych w Niemczech i demobilizacji, zostaje przeniesiony do Anglii, gdzie kończy Szkołę Handlu Zagranicznego i Administracji Portowej, City of London.

3 T/M/9

Po uzyskaniu należytych dyplomów, włącznie z Cambridge Certificate in English, otrzymuje stałą pracę jako finansowy asystent Kolei Bryt.(BR), dyrekcja Kings Cross w Londynie.

Pod koniec tego okresu pracuje również w Linii Żeglugi, Sealink Ferries (teraz Stena Line) aż do przejścia na emeryturę w 1980r.

Jako emeryt nadal pracuje społecznie i towarzysko do dnia dzisiejszego. Głównie jako: Przewodniczący Powierników Związku byłych Jeńców Wojennych, w Zarządach Koła SPP (Szkoły Oficerskiej), Klubu Polonia i członek Federacji Kombatantów i Federacji byłych pracowników Kolei Bryt., oraz amator-aktor.

Posiada pełne uprawnienia kombatanckie w Kraju jako oficer służby stałej Wojska Polskiego w stanie spoczynku II Rzeczypospolitej Polskiej.

E. B. Iwański.
(-) E.B. IWAŃSKI.

- Załączniki:
1. Po promocii - 1937
  2. Office Niederlande 1943
  3. " " " " " " i Gross Born (3a)
  4. Grupa oficerów 37 p.p. - 1939
  5. BROR - Wojskowy Zespół Okupacyjny
  6. " " " " " " - Komisja Konsulacji - CCIS (BE)
  7. 1949 - w cywilu
  8. Niemieckie obywatelstwo - 1940 - o niemożności kwaterowanie i obywatel
  9. List Świadka - o śmierci na polu bitwy
  10. List z K. A. Anschütz (Oswigim) po wojnie - 1944.
  11. Nad Adriatykiem - 1948.
  12. List z K. A. Gensen, Oberdonau - 1946

1/19. Dokumenty - Iwański Eugeniusz:

1. Mianowanie na stop. podporucznika z dn. 1.10.1937 przez Prezydenta RP J. Mościckiego, kserokop. oryg. k. 1 s. 1
2. Zaświadczenie komendanta Oflagu II A z 12.06.1940 o niemożności zwolnienia z obozu jenieckiego, kserokop. oryg. w j. niem. k. 1 s. 2
3. Zaświadczenie dy. sandarmerni z 20.11.1947 o działalności konspiracyjnej E. Iwańskiego, kserokop. oryg. napisu k. 1 s. 3
4. Angielskie zaświadczenie z 12.06.1945 30 kompanii BAOB, napis kserok. k. 1 s. 4
5. Stwierdzenie ptk. St. Kurza - służba wojskowa E. Iwańskiego, kserokop. napisu w j. polskim i angielskim k. 1 s. 5
6. Awans do stopnia majora, Londyn, 11.11.1950, kserokop. oryg. napisu k. 1 s. 6
7. Leg. nr 21 s. 100000 Związku Byłych Jeńców Wojennych z Niemcami Niemiec, kserokop. oryg. k. 1 s. 7
8. List Konsulatu Generalnego RP w Londynie z 21.12.1955 - dot. ochrony odszkodowaniami, kserokop. oryg. k. 1 s. 8
9. Wyciąg z listy b. jeńców wojennych Brytyjskiego Czerwonego Krzyża, kserokop. oryg. k. 1 s. 9

Na wniosek Ministra Spraw Wojskowych, Stwierdzający, iż Pan Jwański Eufemiusz Bronisław ^z porząda przygotowanie wojskowe i zalety, wstąpił do powołaniu oficera, oraz mając przeswiadczenie, że w dziedzinie i zawsze okaże się godnym stopnia oficerskiego i gotów będzie wszystko poświęcić

KU DOBRU i CHWALE OJCZYZNY,

mianuję go podporucznikiem w korpusie oficerów piechoty z starszeństwem od dnia 1-go października 1937 roku z kolejnością 157. ~
Warszawa, dnia 15-go października 1937 roku.

Minister Spraw Wojskowych. Prezydent Rzeczypospolitej.

Mościcki

Szef Biura Personelnego
Ministerstwa Spraw Wojskowych.

1/12/2

Der Kommandant
Oflag II A

den 12. V. 1940

Bescheinigung

Es wird hiermit bescheinigt, daß sich der polnische Kriegsgefangene

Jwan'ski Eugeniusz Leutnant

im Oflag II A unter der Gefangenenummer *II-A/875* befindet.

Eine vorzeitige Entlassung kommt für ihn nicht in Frage.

Diese Bescheinigung gilt als Ausweis den Zivilbehörden gegenüber.

Swabe

Major u. Kommandant

Niemieckie oznaczenie - o memoralizacji i wzmiance z obozu jenieckiego

1
5/12/3

Z A Ś W I A D C Z E N I E .

Na podstawie zeznań dwóch wiarygodnych świadków, stwierdzam, że Pan Porucznik służby stałej Eugeniusz B. Iwański, będąc w niewoli niemieckiej w Oflągu Prenzlau, Nr. jeniecki IIA/875, na początku lutego 1940., złożył na ręce Generała W. Bortnowskiego "przyrzeczenie" i został przyjęty do Polskiej Tajnej Organizacji Wojskowej, podlegającej Rządowi Polskiemu na uchodźstwie, za pośrednictwem Komendanta "Związku Walki Zbrojnej".

Pan Por. Eugeniusz Iwański pod pseudonimami: "Cierń" i "Janowski", znający doskonale język niemiecki był oficjalnym tłumaczem polskich Władz Obozowych z oficerami niemieckich Komend Oflągów: IIA, IIE oraz II D. Za pośrednictwem przekupionych przez niego "Wachmanów" Feldfeblm Lehme i Obergefreitem Weberem, z narażeniem się na osobiste ogromne niebezpieczeństwo, odbierał i przekazywał z ominięciem cenzury, pocztę Polskiego Kontrwywiadu i Komendy Obozu oraz zakazanej prasy.

W Oflągu IIE Neubrandenburg współpracował z Płk. dypl. S. Moszorem i Kpt. S. Cyłkowskim, którzy w kwietniu 1943 r. na rozkaz Wehrmachtu odwiedzili Katyń. W Oflągu IID Gross-Born włączony został do Tajnej Org. A.K. "Odra" T 103 pod komendę Płk. dypl. W. Morawskiego.

Tych czynności zaniechał 18. I. 1945 r. na skutek ewakuacji Oflągu IID do Sandhostel, *X B, 04. 92.*

Zaświadczenie wydałem na prośbę zainteresowanego do użytku Polskich Władz Wojskowych.

Forli, dnia 20 listopada 1947 r.

Dowódca Żandarmerii

W. Wierzbicki kpt.
Dr. Władysław Wierzbicki

Kapitan żand.

12/12/4

Serial No.33.

Certificate of Enrolment as 30 Corps Interpreter.

The undermentioned PWX(a) has been tested and enrolled as a 30 Corps Interpreter and is authorized to circulate freely in 30 Corps area:

Name: IWANSKI, Eugeniusz, Bronislaw,
Rank: Lt.
(if any)
Nationality: Polish.
Ex camp: VERDEN (formerly Sandbestel).

(a)insert DP or PWI.

Date and Stamp.

G(SD)Branch,
HQ.30 Corps.

Date:12 June,1945.

Signature.

Brigadier

General Staff
30 Corps.

Certified Copy:

H. Q.

10th MEDIUM REGIMENT

ROYAL ARTILLERY

(S.C.Prier) *[Signature]* Capt. RA
Adj't 10(R Fus)Med Regt. RA

STWIERDZENIE.

1/12/5

Niniejszym stwierdzam, że

Eugeniusz, Bronisław, I W A N S K I,

oficer służby stałej, promowany podporucznikiem 15 sierpnia 1937 r., po ukończeniu Szkoły Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej, otrzymał przydział do 37 Łęczyckiego Pułku Piechoty.

W r. 1939 (mobilizacja marcowa) i w czasie Kampanii Polskiej dowodził 2 komp. 37 L.P.P.

Od 16 ^{wiosna} sierpnia 1939r. do 29 kwietnia 1945 przebywał w niewoli niemieckiej jako jeńiec woj.

Autentyczność własnoręcznych podpisów ppłk. KURCZA Stanisława i kapitana L. DZIECIOŁOWSKIEGO stwierdzam. -

[Signature]
pułk. St. KURCZ

Adiutant D-łwa Ośrodka

Des 37 L.P.P.
Polski Ośrodek Wojsk.
Wentorf/Hamburg.

[Signature]
B A J E R, ppor.

[Signature]
kapł. L. DZIECIOŁOWSKI

C E R T I F I C A T E.

This is to certify that,

Eugeniusz, Bronisław, I W A N S K I.

Regular Army Officer, commissioned and promoted 2/Lieutenant on 15 Aug. 1937, after the completion of Officers Military College at Ostrow Mazowiecka in Poland, was posted to 37 Inf. Reg.

In 1939 (March mobilisation) and during the Polish Campaign, he commanded 2 company of 37 Inf. Reg.

Since 16 Sep. 1939 until 29 Apr. 1945, he was in German captivity as a prisoner of war.

Autentyczność własnoręcznych podpisów ppłk. KURCZA Stanisława i kapitana DZIECIOŁOWSKIEGO - stwierdzam. -

[Signature]
Col. St. KURCZ

Adiutant D-łwa Ośrodka

comm. officer 37 Inf. Reg.
Polish Military Centre
Wentorf/Hamburg.

[Signature]
B A J E R, ppor.

[Signature]
capt. L. DZIECIOŁOWSKI.

**Konsulat Generalny
Rzeczypospolitej Polskiej
w Londynie**

**Consulate General
of the Republic of Poland
in London**

(13) 1/2/8

73, New Cavendish Street, London W1N 7RB, tel. 071-580 0476, fax 071-323 2320

Nr _____

Londyn, 21 grudnia 1995 r.

Mr Eugeniusz IWAŃSKI
73, Natal Road
LONDON SW16 6JA

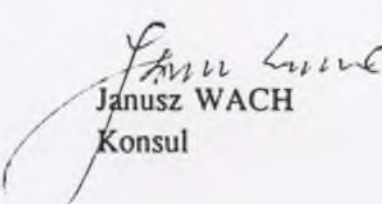
Szanowny Panie,

W dniu 19 stycznia 1996 roku (piątek) w salach Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Londynie (47 Portland Place, London, W1N) odbędzie się o godz. 15.30 uroczystość, podczas której Ambasador RP Dr Ryszard Stemplowski udekoruje grupę kombatantów przyznanymi im przez Prezydenta RP odznaczeniami wojskowymi.

Serdecznie zapraszam Pana - jako jedną z osób odznaczanych Krzyżem Armii Krajowej, Krzyżem Oświęcimskim oraz Medalem "Za Udział w Wojnie Obronnej 1939" - do wzięcia udziału w tej uroczystości.

Uprzejmie proszę o listowne potwierdzenie Pańskiej obecności.

Z wyrazami szacunku

Janusz WACH
Konsul

K/12/9

22	Mr. J. E. Hills	4TH BATT, THE BUFFS, CAP. 1940
22	Guest	STALAG XXA AND XXB (POLAND)
28	Mrs. G. Holden	WIDOW OF SGI. F. HOLDEN, R.A.
28	Guest	CAP. 1940. STALAG XXA3A, XXA BAAB 20 HEYDEBRECK O/S 5
19	Mr. H. B. Hollingsbee	4TH BATT. THE BUFFS
19	Mrs. Hollingsbee	SERVED IN FRANCE, MALTA, LEROS
19	Mr. Moat	STALAG IVB
32	Mr. W. J. Hollis	R.A.S.C. SERVED MIDDLE EAST
32	Guest	STALAG VVA, VIIIB
13	Mr. L.W. Homard	RAF, 49 SQD. STALAG LUFT I, III, VI AND STALAG 357
22	Mr. A. Hopkins	THE BUFFS - STALAG XXIA, XXIB,
22	Guest	STALAG VIIIB, ETC.
6	Miss H. Howes	RED CROSS
23	Mr. H. Howland	THE BUFFS - SERVED IN EUROPE
23	Guest	STALAG IIB
25	Mr. Huggan	THE BUFFS
34	Mr. J.F. Hughes	CHESHIRE REGT. LATER R.U.R.
34	Guest	SERVED IN M. EAST AND KOREA P.G. 85 (ITALY) STALAG IVC (SUDENTENLAND)
27	Mr. A.E. Humm	140 FIELD REGT. R.A.
27	Guest	CAP. FRANCE 1940 VIII LAMSDORF
31	Mr. E.B. Iwanski	5AGRHC 121 M.R.A. 30 GYSH
31	Guest	OFLAG IIA, NOL 875 PRENZAU NEUBRFANDENBURG, GROSSBORN/
9	Mr. A. James	R.A.S.C. SERVED IN SINGAPORE
9	Guest	CHUNKAI TO BURMA BORDER
22	Mr. H. H. Janes	THE BUFFS. CAP, FRANCE 1940
22	Guest	STALAG XXA (WORK CAMPS LOBSENS-SOSSNOW)
24	Mr. D.H.E. Jeston	THE BUFFS. SERVED N. AFRICA
24	Guest	BANGHAZI (LIBYA) BAXI, PADULA, FONTANELIATO (ITALY), MOOSBURG (AUSTRIA)
17	Mr. S.C. Johnson	RAF SERVED IN MIDDLE EAST STALAG IVB - IVF
10	Mr. A. M. Johnstone	2ND BATT. CAMERON H'LANDERS
10	Guest	SERVED IN FAR EAST. SINGAPORE CHANGI, TARJAO, CHUNKHI, 3 PAG. P

*Wywiad z listy byłych jeńców wojennych
Byłymi. Gen. Iłajca*

IV/1. Korespondencja bieżąca. - Fundacja
Swaiski Eugeniusz:

1. Pismo E. Swaiskiego do E. Zawackiej
z 25.11.1996, rękop. oryg. k. 1 s. 1

Wpłynęło dnia 3.12.96

Ldz. 14412/196

ZWIĄZEK B. JEŃCÓW WOJENNYCH
Z NIEWOLI NIEMIECKIEJ

E. B. IWAŃSKI
TRUSTEE & HON. TREASURER
73 NATAL ROAD
LONDON SW16 6JA

Subsidiary: POLISH P.O.W.'s TRUST FUND
Registered Charity 287 348
formerly under the "WAR CHARITIES ACT 1940"
tele: 0181-769 3526

Association of Polish Ex-Prisoners
of War from German Captivity

Leszek Odwa
i Instytut Iwański

TV 1/1/1

Your Ref.
Our Ref: POW
Date: 25. XI. 96

P. T.
W.P. Prof.
G. Zarwicka
Fundacja "Archiwum Panoskie Armii Krajowej"
ul. Wielkie Garbary 2
87-100 TORUŃ.

Szanowne Pani,

Nawiązując do naszego spotkania w dniu 23. IX. 96,
w sprawie mojego pobytu w interniu i wskazań wówczas
otrzymanych.

Wah Pani wiadomo z mojego C.V. jestem to po-
deszłym pieku (82) i to pogarszającym się Katowiu, po
latach wojennych i przebiegu "Marszu Śmierci i oboków.
dona itaci zwróci. Trudno, oczywiście, teraz, po latach
usiłować fakty bez referencji do źródeł historycznych i
świadków jeszcze żyjących, etc.

Zebraniem parę notatek własnych, które
ocalały z "karników wojennej" i dołączam je
tu, do dyspozycji Archiwum.

Niewątpliwie, Archiwum ma już obszernie
informacje i przytoczył historyczne z wielu źródeł.

Będę starał się przekazać dot. pieniądzy
w GBP - gotówce, pod nazwisko Pani i konto
358 606 - 4675-132-3 od Związku B. Jeńców Wojennych

z wyrażeniem głębokiego szacunku dla Pani
i współpracowników.

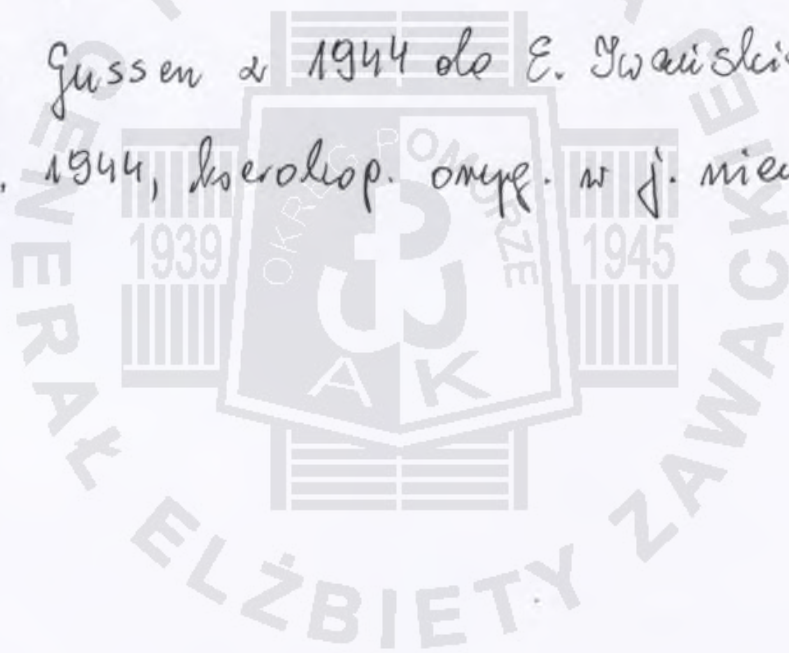
Engelista B. Iwański.

8. 8. 96

IV/2. Korespondencja Gwaiskiego
Eugeniusza z czasów okupacji

1. List Rozalii Mleszkowej do E. Gwaiskiego
z 14.03.1940 - zawiera m. in. informację
o śmierci E. Gwaiskiego, kłp. omg.
ksrolop. k. 2, s. 1-2
2. List Lenartowicz Marii z KZ
Auschwitz z 6.03.1944, ksrolop.
omg. w j. niem. k. 1 s. 3
3. List z Gussen z 1944 do E. Gwaiskiego,
- 16.12.1944, ksrolop. omg. w j. niem. k. 1 s. 4

9.

Abfender: Klearkowa Rozalia

Kutno

Wohnort, auch Zuteil- oder Leitort

Wileza 26

Strasse, Hausnummer, Gebäudeteil, Stadtviertel, Postschliessfachnummer

Postkarte

14.3.40-18

1945

Kilmotny Pan

Wojasicki Eugeniusz ppor

Gefangenennummer 875

Oflag II et Blok D 317

Strasse, Hausnummer, Gebäudeteil, Stadtviertel oder Postschliessfachnummer

© 12.33   Δ C 154

presyłam najserdeczniejsze pozdrowienia i życze wesolych swiqt i przykrego powrotu do domu Klearkowa podrowienia o drobnym

IV
1/1

9.
IV/2/2

dnia 14 III 40

Wzajemny Panie!
Ten list serdecznie dziękuję. Na
listy s.p. natychmiast odpisuję. Prędy
s.p. nadzieję są w porządku i dopuki
bóg chce w mojej mocy ani jedna
niecier nie zginię. U nas wszystko
po staraniu ta różnica że jest
u nas wielka "powódź" jakiej
jeszcze u nas nie pamiętają.
Całe domy więcej porożone
woda zabudła z dachami
ludzie w nocie niekiedy w lida
nie, nasz dom stoi dosyć
wysoko więc niema obawy.
Rajko jest w domu od samego
poranku powieści mi że p. jest
zabity i że naprawdę very widział
ja niedługo się za dnia p. ma
szczęście otrzymałam list od s.p.
który mnie bardzo uszczęśliwił
Otrzymałam od p. już 3 listy i na wszystkie
cie zaraz odpisuję

nieś brodatka - osmierz na polu litroy.

TV 10.
12/3

Lieber Genik, Ich drücke herzlich die
 und Paket. Das war für mich eine große Be-
 raschung und Freude. Es ist mir sehr angenehm
 daß außer meiner Familie noch jemand an mich
 denkt. Schreiben Sie mir, bitte, wie geht es Ihnen
 und wie fühlen Sie sich. Ich bin gesund und
 fühle mich wohl. Lanka hat mir geschrieben
 sie übersendet Grüsse für Ltn. Jan Mosinski und
W. Dziatak. Jeden Monat bekomme ich Nachricht von
 den Eltern u. mache mir immer um kleine Kyja
 Gesundheit und, daß ich keine Nachricht von Flora
 habe. Antwortet ~~mir~~ sofort. Herzliche Grüsse
 18. III. 1944 50/570 5 Marylka
 K. L. Auschwitz

K. L. Auschwitz

Folgende Anordnungen sind beim
 Schriftverkehr mit Häftlingen zu be-
 achten:

1. Jeder Schutzhäftling darf im Mo-
 nat zweimal von seinen Angehörigen
 Post empfangen und an sie absenden.
 Die Briefe an die Häftlinge müssen
 auf lesbare mit Tinte geschrieben sein
 und dürfen nur zwei Seiten je 15 Zei-
 len umfassen. Briefumschläge müssen
 ungefüllt sein. In einen Brief darf
 nur 1 Briefmarke à 12 Pf. oder 6 Pf. bei-
 gelegt werden. Alles Andere ist ver-
 boten. Postkarten haben 10 Zeilen.
 Lichtbilder dürfen als Post nicht ver-
 wendet werden.
2. Geldsendungen sind nur nach
 Postanweisung gestattet.
3. Es ist darauf zu achten, dass bei
 Geld oder Postsendungen die genaue
 Adresse, bestehend aus Name, Ge-
 burtsdatum und Häftlings-Nummer,
 auf die Sendungen zu schreiben ist.
 Wenn die Adresse fehlerhaft geht
 die Post an den Absender zurück
 oder vernichtet.
4. Zeitungen sind gestattet, dürfen
 aber nur durch die Poststelle des K.L.
 Auschwitz bestellt werden.
5. Pakete dürfen nicht geschickt wer-
 den, da die Häftlinge im Lager alles
 kaufen können.
6. Entlassungsgesuche aus der
 Schutzhaft an die Lagerleitung sind
 zwecklos.
7. Sprecherlaubnis und Besuche von
 Häftlingen im Konzentrationslager sind
 grundsätzlich nicht gestattet.

Der Lagerkommandant

18. III. 44

Postkarte
 12
 DEUTSCHES REICH
 a

Mr. Eugeniusz Swanski
 Gf. Nr. 875

Neubrandenburg
 Aflag II E/K

Name: Genardover Maria
 Geburtsdatum: Freiwiliger Auschwitz 9/5
 Häftl. N. 18995 Block 21. Postamt II

IV/12/4

Jurien Dezember 1941
Mauthausen, den

Meine lieben Kameraden,
 Ich bin gesund. Warum so
 lange Zeit ich keine habe Na-
 chricht von dir. Von Jauer
 auch keine habe Nachricht.
 Ich erhalten habe Nachricht
 von meine Frau Jrena. Sie ist
 bei Jan Kwiatkowski - Dorf Wy-
 gledy State, Post Laborow K/Bionia,
 Kreis Warschau. Ich habe noch
 keine Paket erhalten.
 Herzliche Grisse an Euch, alle
 sende Euer Kamerad. Warten
 auf baldige Antwort, Froliche
 Weihnachten. Joich

Raum für Zensurstempel:

Kontrollzeichen des Blockführers:

080. 16. XV. H. 1211

T: A-880/1579 Pom.

poze Pom.

Swaniski Eugeniusz

✓. Marty informacyjne

M.2

902a Pom. 1

Jwański Eugeniusz
p.s. „Cieni”, „Janusza”, „Cien”, „Irving”
jeńiec obojgu - konspiracyjne obózowe
Bataliony „Odro.”
1939 1945
prekierowa do Fundacji „Odrodzenie - 2 Tonne”
p.p. Kozierowski du. 30.06.96 r.

Adres osoby, której przesłać należało
mieli Hierebi' cluro

Przed
Pomocem

JHANSKI Eugenia B.

członek Zarządu
Wojennych
specjalnie mianka

TRUSTEE i HON TREASURER

73 NATAL ROAD

LONDON SW16 6JA

0M-97 / przekazać materiały Wierzbickiego

Jwański Eugeniusz

